

אב התשע"ו

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

"אלה הדברים"
לפרשת דברים

בבא בתרא (י"ג:) שצריך להניח ארבעה שיטין בין כל ספר וספר, והפסק שבין וידבר למשנה תורה לא חשיב, שאינו אלא חוזר ושונה מה שלמעלה

9. דברים י"ז י"ח:
וְהָיָה כְּשִׁבְתֶּךָ עַל פֶּסַע מַמְלַכְתּוֹ וְכָתַב לּוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מַלְפָּנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם

10. תרגום אונקלוס:
"פתשגן אורייתא"

11. דברים א' ה':
הואיל משה באר את התורה הזאת

12. רש"י:
בשבעים לשון פירשה להם

13. הרמב"ן בהקדמתו לחומש דברים:
כבר נאמרו לו כולן בסיני או באהל מועד בשנה הראשונה קודם המרגלים, כי בערבות מואב לא נתחדשו לו אלא דברי הברית...

הספר הזה ענינו ידוע, שהוא משנה תורה, יבאר בו משה רבינו לדור הנכנס בארץ רוב מצות התורה הצריכות לישראל, ולא יזכיר בו דבר בתורת כהנים ולא במעשה הקרבנות ולא בטהרות כהנים ובמעשיה, שכבר ביאר אותה להם, והכהנים זריזים הם לא יצטרכו לאזהרה אחר אזהרה, אבל בישראל יחזיר המצות הנוהגות בהם, פעם להוסיף בהם ביאור, ופעם שלא יחזיר אותה רק להזהיר את ישראל ברוב אזהרות, כמו שיבואו בספר הזה בעניני עבודת גלולים אזהרות מרובות זו אחר זו, בתוכחות וקול פחדים אשר יפחיד אותם בכל ענשי העבירות וכו'

14. שמות, כ"א א':
"ואלה המשפטים"

15. רש"י:
כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני.

16. במדבר ח' יט':
וְאֵתְנָה אֶת-הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאֵהָל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל-בְּנֵי

1. מסכת קידושין (לח, ע"א):
תניא אידך בשבעה באדר מת משה

2. דברים ה' א':
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה, אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת-הַחֻקִּים וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים

3. ויקרא א' א':
וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה

4. דברים כ"ז ט':
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם, אֶל כָּל-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

5. במדבר א' א':
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי, בְּאֵהָל מוֹעֵד

6. הרמב"ן בהקדמתו לחומש דברים:
וטרם שיתחיל בביאור התורה התחיל להוכיחם ולהזכיר להם עונותיהם כמה ימרוהו במדבר, וכמה התנהג עמהם הקדוש ברוך הוא במדת הרחמים, וזה להודיע חסדיו עמהם. ועוד שיוכחו בדבריו שלא יחזרו לקלקולם פן יספו בכל חטאתם, ולחזק לבם בהודיעו אותם כי במדת רחמים יתנהג עמהם לעולם, שלא יאמר אדם לא יוכל לרשת את הארץ, כי אין אדם אשר לא יחטא, ומיד תהיה מדת הדין מתוחה כנגדו ונאבד. ולכן הודיעם משה רבינו כי הקדוש ברוך הוא רחמן מלא רחמים, כי הסליחה והמחילה ממנו יתברך סיוע ועזר לבני אדם בעבודתו, וכענין שאמר הכתוב כי עמך הסליחה למען תוורא

7. ד"ר רוזנברג:
שתי מגמות היו למשה בדבריו: האחת – חינוכית כללית, והשנייה – מצומצמת, להכין את העם לקראת הכניסה לארץ ישראל. המגמה החינוכית היא המכתיבה את סדר הספר. אין האירועים כתובים בסדר כרונולוגי: לכל עניין יש משקל יחסי שונה, ויש בסיפור עיבוד מגמתי וחינוכי.

8. התוספות בתחילת מסכת גיטין:
ומה שנוהגים לכתוב י"ב שורות בגט, אומר ר"ת: משום דגט גימטריא י"ב, ור"י שמע בשם רב האי גאון ובשם רבינו סעדיה: משום דכתיב ספר כריתות כשיעור י"ב שיטין המפסיקין בין ארבעה חומשי ספר תורה, כדאמר

27. רש"י :
 "דברים שאין אדם עומד בהן - על בוריין, לאומרן
 כהלכתן. אלא אם כן נכשל בהן..."

יִשְׂרָאֵל; וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנְיַי יִשְׂרָאֵל, נִגְף, בְּגִשְׁתּוֹ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל,
 אֶל-הַקֹּדֶשׁ.

17. רש"י עפ"י מדרש רבה :

ואתנה וגו' - ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה
 להודיע חבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה'
 חומשי תורה וכך ראיתי בב"ר

18. רמב"ן בהקדמה לחומש דברים :

"להוסיף בהם ביאור"

"להזהיר את ישראל ברוב אזהרות."

"וכי יש בספר קצת מצוות שלא נזכרו כלל (בחומשים
 הקודמים), כגון יבום, מוציא שם רע ועוד."

19. רש"י בד"ה "אלה הדברים" :

לפי שהן דברי תוכחות

20. מדרש דברים רבה (וילנא) :

... זה שאמר הכתוב (משלי כח א') "מוכיח אדם אחרי חן
 ימצא ממחליק לשון", ר' פנחס בשם רבי חמא בר חנינא
 אמר מוכיח זה משה, אדם אלו ישראל, שנאמר (יחזקאל
 לד) "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם", מהו אחרי אמר
 הקב"ה בשביל להביאן אחרי חן ימצא זה משה דכתיב
 (שמות לג) וגם מצאת חן בעיני ממחליק לשון זה בלעם
 שהחליק בנבואותיו וגבה לבם ונפלו בשיטים.

...א"ר אחא ב"ר חנינא ראויות היו התוכחות לומר מפי
 בלעם והברכות מפי משה אלא אילו הוכיחם בלעם היו
 ישראל אומרים שונא מוכיחנו ואילו ברכם משה היו
 אומות העולם אומרים אוהבן ברכן אמר הקב"ה יוכיחן
 משה שאוהבן ויברכן בלעם ששונאן כדי שיתבררו
 הברכות והתוכחות ביד ישראל.

21. דברים ד' ל"ט :

וידעת היום והשבות אל לבבך

22. דברים : כ"ט ג :

ולא נתן לכם לב להבין לב להבין ועיניי לראות ואזניי
 לשמוע עד היום הזה

23. דברים א' א :

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן
 במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי
 זהב"

24. רש"י :

"אלה הדברים - לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל
 המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את
 הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל."

25. דברים א' ג :

"דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אותי אליהם"

26. מסכת שבת (קכ ע"א) :

והמכשלה הזאת תחת ידך דברים שאין בני אדם עומדין
 עליהם אלא אם כן נכשלים בהן ישנן תחת ידך,"